

**„Pamięć Europy”
V Sympozjum Instytucji Zajmujących się Historią XX wieku**

Budapeszt, 24-26 maja

1956. Konteksty, oddziaływanie, pamięć

W dniach 24-26 maja w siedzibie Węgierskiej Akademii Nauk odbyło się V Sympozjum „Pamięć Europy”, organizowane przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność. Wydarzenie to zgromadziło w tym roku ponad 200 przedstawicieli instytucji i organizacji zajmujących się historią XX wieku z prawie 30 krajów. Tegoroczną edycję Sympozjum poświęcono pamięci o rewolucji 1956 roku w kontekście węgierskim, polskim i europejskim.

„Dążenie do wolności wywodzi się z pamięci” – powiedział Zoltán Balog, Minister Zasobów Ludzkich na Węgrzech, witając zgromadzonych gości. W uroczystości otwarcia wzięli również udział: dr Magdalena Gawin, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, László Regéczy-Nagy – uczestnik powstania na Węgrzech w roku 1956 oraz przedstawiciele organizatorów: dr Réka Földváryné Kiss, Przewodnicząca Węgierskiego Komitetu Pamięci Narodowej, profesor László Lovász – Prezes Węgierskiej Akademii Nauk i Rafał Rogulski – Dyrektor Instytutu Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność.

Podczas ceremonii otwarcia odczytano listy od prezydentów Węgier i Rzeczypospolitej Polskiej, skierowane do uczestników imprezy. Prezydent Węgier János Ader podkreślił, że Węgry i Polska odzyskały ponad 25 lat temu niepodległość dzięki wspólnym dążeniom, w których znaczącą rolę odegrała rewolucja 1956. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Andrzej Duda docenił wysiłki historyków i badaczy, zajmujących się historią XX wieku. *‘Dzięki wydarzeniom takim jak Sympozjum Pamięć Europy, pamiętamy o wartościach, za które umierali Węgrzy w 1956 roku, a które powinny być nadal obecne w naszym życiu’* – napisał w swoim liście Prezydent Andrzej Duda.

Do dyskusji na tematy związane z rokiem 1956 zaproszeni zostali historycy, przedstawiciele muzeów czy instytutów pamięci, ośrodków edukacyjnych i naukowych, a także fundacji i stowarzyszeń, zajmujących się historią XX wieku. W gronie tegorocznych panelistów znaleźli się m.in. dyrektor programu badań nad okresem zimnej wojny na Uniwersytecie Harvarda prof. Mark Kramer, dyrektor Instytutu Rewolucji 1956 roku prof. János M. Rainer i kierujący Zakładem Historii Europy Wschodniej na Uniwersytecie Jagiellońskim prof. Andrzej Nowak.

Sześćdziesiąt lat po wybuchu powstania węgierskiego rozważano zarówno jego okoliczności i uwarunkowania, jak i dalekosiężne konsekwencje. Wydarzenia na Węgrzech wpłynęły znacząco na historię całego bloku wschodniego i stały się punktem odniesienia dla innych ruchów w krajach znajdujących się pod radziecką dominacją. Uczestnicy podkreślali, że wszyscy, którzy walczyli o wolność w roku 1956, walczyli o wolność całego regionu; nie tylko

swojego kraju. Powstanie na Węgrzech było momentem przełomowym w powojennej historii krajów byłego bloku wschodniego, ponieważ obudziło nadzieje na odzyskanie niezależności. Rewolucja 1956 roku przyczyniła się również do upadku żelaznej kurtyny w 1989 roku, a jej dziedzictwo jest wciąż obecne we współczesnej pamięci Europy i nie tylko.

W komentarzach dotyczących polskiego odbioru wydarzeń na Węgrzech powracał wiersz Zbigniewa Herberta zatytułowany „Węgrom”:

*stoimy na granicy
nazywanej rozsądkiem
i w pożar się patrzymy
i śmierć podziwiamy*

Zarówno prof. Andrzej Nowak, jak i prof. Jan Rydel, przewodniczący Komitetu Sterującego Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność zwrócili uwagę na fakt, że pamięć o powstaniu warszawskim w roku 1944 i ogromie tragedii z niego wynikającej, powstrzymała Polskę przed wybraniem „węgierskiej” wersji protestu.

Odnosząc się do wydarzeń w Polsce, w roku 1956, prof. Jan Rydel zaznaczył, że „poznański czerwiec” i „polski październik” na równi z powstaniem węgierskim miały ogromny wpływ na świadomość Polaków i odegrały wielką rolę w kształtowaniu nowoczesnej myśli politycznej w Polsce. *Stało się tak, pomimo że następstwa wydarzeń w Poznaniu i Budapeszcie, zwłaszcza jeśli rozpatruje je się w krótkiej perspektywie czasowej, należą do zdecydowanie różnych kategorii* – dodał profesor Rydel.

Podsumowując Sympozjum, profesor Pál Fodor, dyrektor Centrum Badań Humanistycznych Węgierskiej Akademii Nauk, zaznaczył, że podstawowe znaczenie rewolucji węgierskiej leży w jej moralnym przesłaniu, jakim była walka o ludzką godność. *Węgrzy zawsze cenili sobie niezależność, dlatego są tak bardzo wyczuleni na sytuacje, w których ktoś próbuje ją ograniczać* – dodał profesor Fodor.

Wykładom, panelom dyskusyjnym i warsztatom towarzyszyła wystawa plakatów przygotowanych na tę okazję przez artystów z krajów należących do ESPS. Ralph Burkhardt z Niemiec, František Guldan ze Słowacji, Iosef Király z Rumunii, Istvan Orosz z Węgier oraz Leszek Żebrowski z Polski – twórcy reprezentujący różne kraje i różne pokolenia – zaprojektowali prace odnoszące się do pamięci o wydarzeniach roku 1956.

Idea Sympozjum wyrosła z przekonania o potrzebie dialogu na temat historii ubiegłego wieku, który powinien uwzględniać różne narracje, wrażliwości, doświadczenia i istniejące interpretacje. Podczas każdej edycji Sympozjum zachęcamy uczestników do dyskusji, czy możliwa jest wspólna pamięć europejska. Doroczne Sympozjum organizowane przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność ma na celu inicjowanie i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się badaniem europejskiej historii XX wieku oraz edukacją historyczną.

**Więcej informacji, szczegółowy program oraz zdjęcia dostępne są pod adresem:
www.europeanremembrance.enrs.eu. Liczba miejsc ograniczona.**

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność rozpoczęła cykl sympozjów "Pamięć Europy" we wrześniu 2012 roku w Gdańsku. Kolejne edycje odbyły się w Berlinie, Pradze, Wiedniu i w Budapeszcie.

Organizatorzy:

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność

Węgierski Komitet Pamięci Narodowej

Centrum Badań Humanistycznych Węgierskiej Akademii Nauk

Partnerzy:

Europejskie Centrum Solidarności

Federalna Fundacja Badań nad Dyktaturą SED

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność (ESPS) jest międzynarodowym przedsięwzięciem, które ma na celu badanie, dokumentowanie oraz upowszechnianie wiedzy na temat historii Europy XX wieku i sposobów jej upamiętniania ze szczególnym uwzględnieniem okresu dyktatur, wojen i społecznego sprzeciwu wobec zniewolenia.

Członkami Sieci są: Niemcy, Polska, Słowacja i Węgry oraz Rumunia. Status obserwatora mają Albania, Austria, Czechy i Łotwa.

www.enrs.eu

Kontakt dla mediów:

Joanna Orłoś
Europejska Sieć Pamięć i Solidarność
Tel. (22) 891 25 00
+48 512 30 77 91
e-mail: joanna.orlos@enrs.eu